

Nordsjöns vita hajar.

Vi startade vår resa mot Helgoland ifrån Halmstad i början av maj, Thomas Andersson/N och jag (Göran Johansson). Husbilen packades full med mat och kamerautrustning och så rullade vi iväg. Efter att passerat Öresundsbron, Stora Bältbron och gränsen till Tyskland så nådde vi Büsum efter ca 62 mils körning. Här övernattade vi i husbilen nere i hamnen (gratis) och bekantade oss med den lilla charmiga fiskebyn. Efter en tidig frukost steg vi ombord på färjan som avgick klockan 10. Vädret var fantastiskt och vi fick en lugn 4-timmars båtfärd ut i Tyska bukten på Nordsjön. Ombord fanns, förutom ett härligt soldäck, bl.a. cafeteria och restaurang.

Som en vacker silhuett började snart Helgolands röda klippor att resa sig ur havet. Helgoland är bara 1.700 meter lång och 600 meter bred och reser sig med branta klippor 70 meter över havet.

Ön har haft en stormig historia och tillhört både Danmark, England och sedan 1890 Tyskland. Jag går inte in på mer historia om ön mer än att det var en tysk ubåtsbas under kriget och att amerikanerna fick order om att bomba sönder ön för alltid, vilket djupa bombkratrar fortfarande vittnar om. Ön är också så liten att man inte får ha biltrafik här, utan det är endast små elbilar som sköter det dagliga.

Vårt mål med resan var att fota/filma fågellivet och då främst havssulorna som är väldigt orädda just här på Helgoland beroende på att de är vana vid människor. Sedan hade vi också planerat att ta båten över till grannön Düne för att fotografera gråsäl och knubbsäl.

Thomas hade fixat boende i förväg och vi hyrde en lägenhet, två stora rum och kök, i två nätter till en kostnad av 1425 kr/person. Lägenheten låg väldigt centralt (allt är närma på ön) och det var inte många meter till uppgången till fågelberget eller hamnen. Efter det att vi installerat oss i våningen och packat upp vår utrustning så gick vi upp till fågelberget, och det gjorde ingen missnöjd. Vid denna tid på året så är där inte så mycket turister eller fotografer så stundtals var vi nästan ensamma. Vi hade tur med vädret, som annars kan vara uselt, i alla tre dagarna vi var där vilket innebar mycket foto och film. Uppe på fågelberget var havssulorna i full färd med att bygga sina bon, tyvärr med många gamla fisknät, samt i full gång med uppvaktning och parning. Man kommer väldigt närma havssulorna och i en odokumenterad händelse så landar en havssula på min rygg när jag ligger ner och filmar till Thomas stora nöje. De kan bitas rejält och man bör ha stor respekt för de dolkliknande näbbarna.

Nästa dag var det så dags att ta en liten båt över till grannön Düne för att fota och filma gråsäl och knubbsäl. Här brukar de samlas i hundratals på sandstränderna. På ön finns också en flygplats för väldigt små flygplan, så man fick hålla sig undan när de startade och landade.

En gråsäl bråkar man inte med då de kan väga uppemot 300kg och vakterna såg till att man inte gick närmre än 30 meter.

Vi gick runt och filmade och fotade tills vi plötsligt blev vittne till något väldigt märkligt. Under ca 20 minuters tid försökte en stor gråsäl bita ihjäl och dränka en knobbsäl. Till slut orkade den lilla sälen inte längre och då blev den utdragen på djupare vatten där den dränktes och bets ihjäl. Allt detta filmades och fotades och det skulle visa sig vara väldigt ovanligt att man får uppleva detta. Vi pratade med vakten, som går runt på ön, och hon berättade att detta uppmärksammades först 2012 i Nederländerna och hon blev lyrisk när vi berättade att vi filmat och fotat det hela. När vi kom hem googlade jag på fenomenet och fann detta bland mycket annat. Saxat från GP:

Gråsälarna är havets nya vithajar

Västsveriges sälar brukar oftast ses som ganska fridsamma fiskätare. Men skenet bedrar. Mängder av dödade tumlare har de senaste tio åren hittats längs Nordsjöns kuster och nu visar studier att det är gråsälarna som är dråparna. Detta är högst oväntat, och kommer sannolikt att tvinga forskarna att omvärdera gråsälens ekologi. I facklitteraturen uppges att arten så gott som uteslutande konsumerar fisk, bläckfisk och kräftdjur. Bland vanliga byten nämns tobisfiskar, torsk, plattfiskar, sill och rockor. Men ingenstans nämns att andra marina däggdjur ingår i dieten. Att de skulle bete sig som vithajar och jaga små tandvalar kunde få föreställa sig.

När stora mängder döda och stympade tumlare började flyta i land längs de franska, belgiska och holländska kusterna för ett årtionde sedan, stod därför de flesta experter frågande inför fenomenet.

Oväntade dråpare.

Tumlaren är visserligen liten för att vara en val, men den blir trots allt lika stor som en människa och väger ungefär lika mycket. Den jagas av stora rovdjur som späckhuggare och vithajar, men de förstnämnda brukar inte lämna något ätbart kvar när de dödat tumlare, och vithajar är mycket sällsynta i Nordsjön. Det hela framstod som ett mysterium. Nu är dock gåtan löst. I en omfattande studie av holländska forskare i Proceedings of the Royal Society slås fast att gråsälarna står bakom en stor andel av dödsfallen. Totalt granskades 1 081 tumlare som hittats på de holländska stränderna sedan 2003. Många av dessa var för upplösta och förruttnade för att dödsorsak skulle kunna fastställas. Men bland de resterande stod det snart klart att ett stort antal, minst 182, hade blivit angripna av gråsälarna. Bitmärken och skador matchar perfekt tänderna och käkarna hos gråsälarna. Framför allt verkar sälarna rikta in sig på unga, oerfarna tumlare. De biter sig fast i sidan på tumlarna och sliter sedan bort hud och fett.

De nya vithajarna

Genetiska analyser av såren hos tre av tumlarna har definitivt avgjort hela saken. I såren hittades omisskännliga spår av dna från gråsälarna, sannolikt deras saliv. En annan studie har gett samma resultat. Fem tumlare som hittats längs den franska kusten hade skador som tyder på att de angripits och dödat av gråsälarna, och dna-analyser bekräftar att så är fallet. Studien, som publiceras i Public Library of Science, har utförts av ett franskt-belgiskt forskarlag. Gråsälarna är med andra inte bara en fridsam fiskätare. Den kan ibland bete sig som en vithaj eller späckhuggare. Detta är kanske inte så underligt som det låter. Hannarna bland gråsälarna är stora djur, med en längd på cirka tre meter och en vikt på 200 till 300 kilo. Honorna är mindre, med en vikt på cirka 150 kilo, men är ändå respektingivande djur.

Fisket bär skulden?

Å andra sidan verkar beteendet att jaga tumlare vara ett nytt fenomen. Gråsälarna verkar inte ha uppfattat tumlare som tänkbara byten tidigare. Så varför nu? Forskarna är osäkra. Men det är fullt möjligt att vi människor bär skulden. Yrkesfiskarna längs Nordsjöns kuster har på senare år övergått från trolling, fiske med långa linor, till att fiska med nät som sitter fast på havsbotten.

Resultatet har blivit att många tumlare årligen fastnar och drunknar i näten. Forskarna misstänker att gråsälarna, som gärna plundrar fiskenät, har lärt sig att äta även av tumlarna. Sedan har de tagit ytterligare ett steg och aktivt börja jaga de små valarna. Sälarnas beteende kan i värsta fall bli ett problem på sikt. Tumlaren är en vanlig art i Nordsjön, men lokalt kan den möjligen försvinna om alltför många drunknar i nät eller dödas av gråsälar.

Svartkråka som vill hjälpa en gråsäl som klarat sig ifrån att drunkna i de fasta fiskenäten.

Knubbsäl kämpar för livet med en 300 kg's bjässe över sig. Till slut färgades vattnet rött och gråsälens försvann ut med bytet på djupare vatten.

Knubbsälen kämpade hela tiden för att få luft men vikten plus alla bett den fick blev för mycket.

